

Na het succes van vorig jaar – meer dan 10.000 bezoekers – heeft Pat van Boeckel opnieuw een kunstwandeling uitgezet op Schokland: *Eb*.

Vergeleken met de vorige editie is de route aanzienlijk korter, 2,5 kilometer, waarbij Museum Schokland wederom als startpunt dient. Bezoek aan het museum is zeer de moeite waard, maar voor de wandeling niet noodzakelijk. Lopend langs de kunstwerken in de buitenlucht borrelt de gedachte op dat kunstroutes uiterst coronaproof zijn. Achteraf had in Drenthe Into Nature prima kunnen plaatsvinden.

Net als in 2019 is op Schokland een rol weggelegd voor poëzie. Op de tekstborden bij elf kunstwerken zijn tekstregels aangebracht. Idee is dat ze ter plekke worden genoteerd, samen vormen ze het gedicht *Eb* van M. Vasalis. Het aardige is dat de regels niet in een logische volgorde kunnen worden gevonden. Pas aan het einde van de wandeling kan het gedicht worden gelezen zoals het in 1954 werd gepubliceerd in de bundel *Vergezichten en gezichten*.

Eb dus, de tijdelijke situatie waarbij de zee zich terugtrekt en de bodem weer zichtbaar en beloopbaar wordt. Pieter van de Pol heeft de gelegenheid aangegrepen om in een bestaand schuurtje onder de noemer *Reflectie* vondsten uit te stallen: scherven, stenen, botten, potjes en andere gebruiksvoorwerpen die herinneren aan de tijd dat Schokland nog een eiland in de Zuiderzee was.

Nadat het eiland in 1859 aan de zee werd teruggegeven, en de laatste bewoners elders hun heil moesten zoeken, is er veel veranderd. Meest ingrijpend is de inpoldering geweest, waardoor Schokland in 1942 opnieuw bewoonbaar werd, niet als natuurlijk gevormd eiland, maar als onderdeel van het indrukwekkende tekentafelproject Noord-oostpolder.

Dit proces inspireerde Matthijs Muller tot het maken van de uiterst strakke, bijna fantasieloze installatie *Pas*, een frame met twaalf gestapelde waterpassen. Kunstenaarsduo Kaneli & Smit pakte het grootser aan. Ze bouwden uit verschillende formaties van grondlagen een eeuwen overstijgende *Piramide van Schokland*, waarbij iedere laag verwijst naar de veranderende horizonnen van Nederland.

De formatie van Urk is de eerste grondlaag, daarop ligt die van Drachten, de formatie van Drenthe vormt de derde. Daarna volgen formaties van Boxtel en Nieuwkoop. De jongste horizon wordt gevormd door klei en zand zoals dat door de zee is achtergela-

Niets dan tijd

De houtspokkelaars van Jeffry Koopman.

Kunstroutes in de buitenlucht zijn uiterst coronaproof. Op Schokland is een wandeling uitgezet, getiteld *Eb*.

Tekst Joep van Ruiten

ten bij Naaldwijk. Het wachten is op het moment dat de zeespiegel zo stijgt dat de vergezichten opnieuw veranderen.

Vijftien kunstwerken telt de route, vorig jaar waren het er twintig. Sommige werken zijn zeer expliciet, zoals de enorme zandloper (*Het tijt keert*) van Merel Holleboom en de panelen met houtspokkelaars (*Gatherer*) van Jeffry Koopman. Daar staan poëtische werken tegenover, zoals *Golvend* van Hester Pilz, een wit geschilderde cirkel gemaakt uit vervlochten boomstammen waarmee het

weerschijnen van de maan op het water is verbeeld.

Een fraai, ietwat weemoedig makend beeld is *Teken de tijd* van Rolina Nell. Zij bouwde twee waslijnen op een dijkje en hing daar zes lakens aan waarop levensgroot vrouwen uit verschillende generaties zijn afgebeeld. Als het regent ziet de wereld er uiteraard anders uit, maar bij zonnig weer en een beetje wind komen alle vrouwen wapperend in beweging.

Stilstaan bij verleden en toekomst kan geen kwaad. Sigrid Hamelink gebruikte de slotregel van Vasalis' gedicht als titel voor een houten bouwwerk dat refereert aan de zeevering die het in 1859 op Schokland begaf en in 1942 na de drooglegging niet meer nodig was: *Niets dan tijd*. Op de wering tuurt een mensfiguur over vlakte. In afwachting van andere tijden met een ander tijt dan alleen maar eb.

Kunstwandeling Eb. T/m 25 oktober. Startpunt Middelbuurt 3, 8319 AB Schokland. www.museumschokland.nl

Boven: *Het tijt keert* - Merel Holleboom
Midden: *De piramide van Schokland* - Kaneli & Smit
Onder: *Teken de tijd* - Rolina Nell